

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr.
N200 Navnsø med hede

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.
2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. N200 Navnsø med hede

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Naturstyrelsen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

978-87-7179-024-5

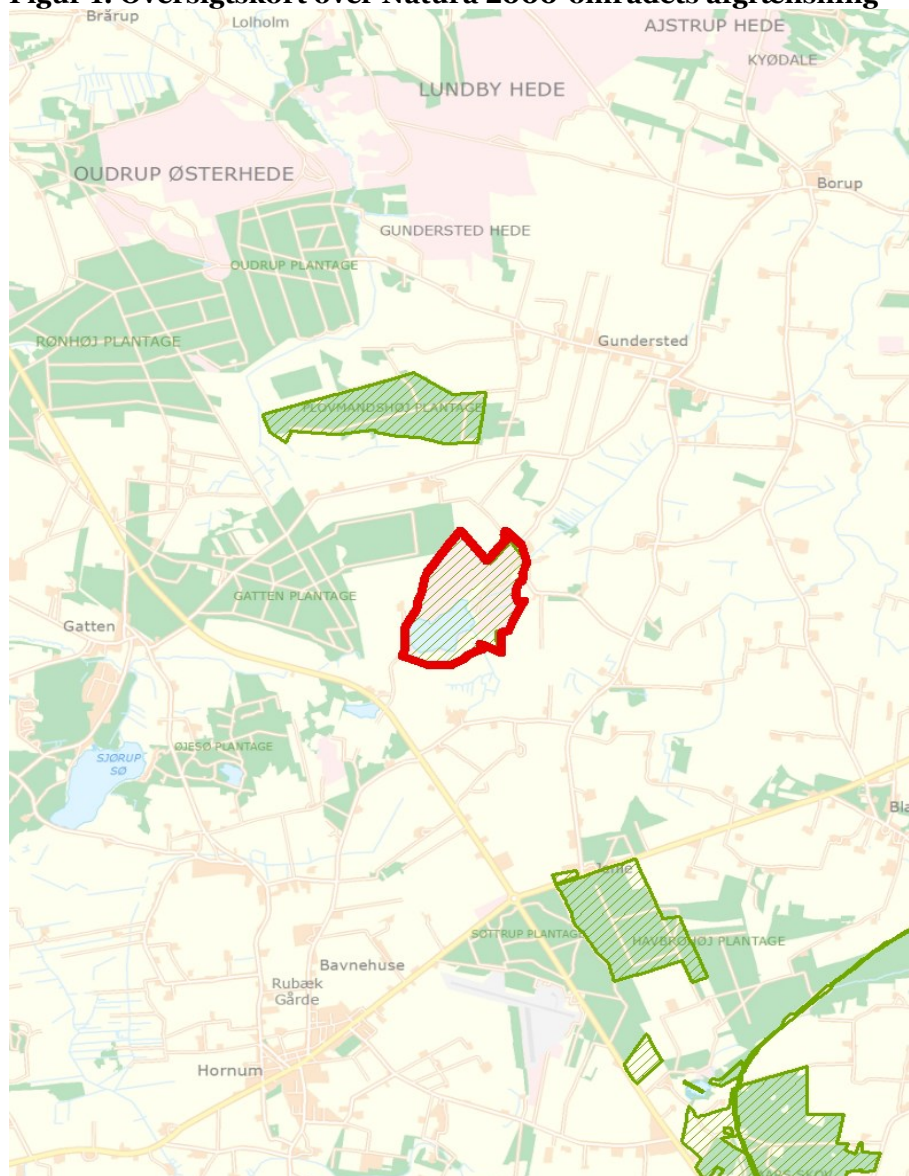
Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N200 Navnsø med hede og vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 99 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

I denne plejeplan er arealer og indsatser opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Natura 2000 plejeplaner for de skovbevoksede naturtyper, samt mere detaljerede oplysninger om indsatsen i Natura 2000-områderne findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til Naturstyrelsens driftsplaner for det pågældende område, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. driftsplanlægning.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogrammet. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

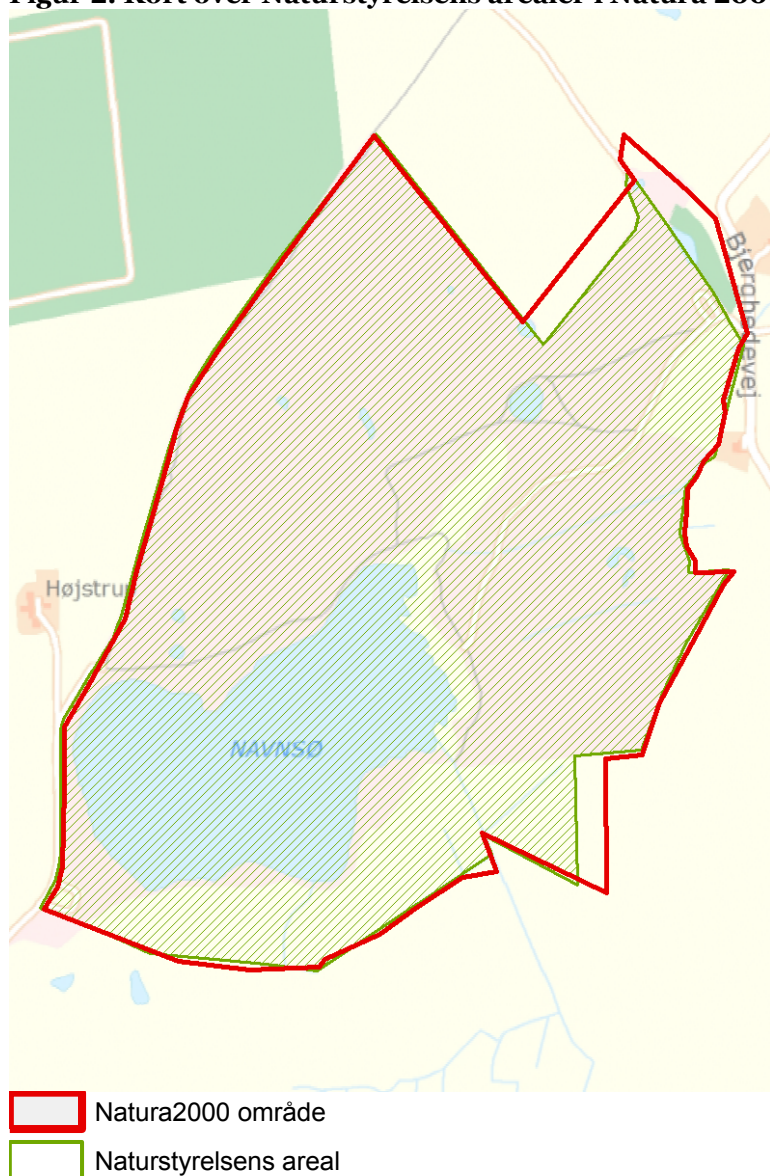
<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

Navnsø og en række småsøer ligger i et naturskønt, kuperet og afgræsset område med lynghede, græshede og hedemoser. Selve Navnsø er en lobeliesø med et unikt plantesamfund som er betinget af sure, næringsfattige forhold i området. På søbredden vokser og lever flere sjældne arter. Området er langt overvejende statsejet.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

Natura 2000-området har et areal på ca. 103 ha, hvoraf ca. 99 ha er ejet af NST.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	Naturtype	Total
6230	Surt overdrev	26,4
6410	Tidvis våd eng	3,1
7140	Hængesæk	5,8
4030	Tør hede	25,8
4010	Våd hede	11,1
I alt		72,2

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Stor vandsalamander

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede 14 plejetiltag hvilket omfattede naturtyperne våd og tør hede, surt overdrev, tidvis våd eng og hængesæk. Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode.

Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i planperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	12	Gennemførte indsatser (areal)	148	85 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	2	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	27 ha	15 %

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

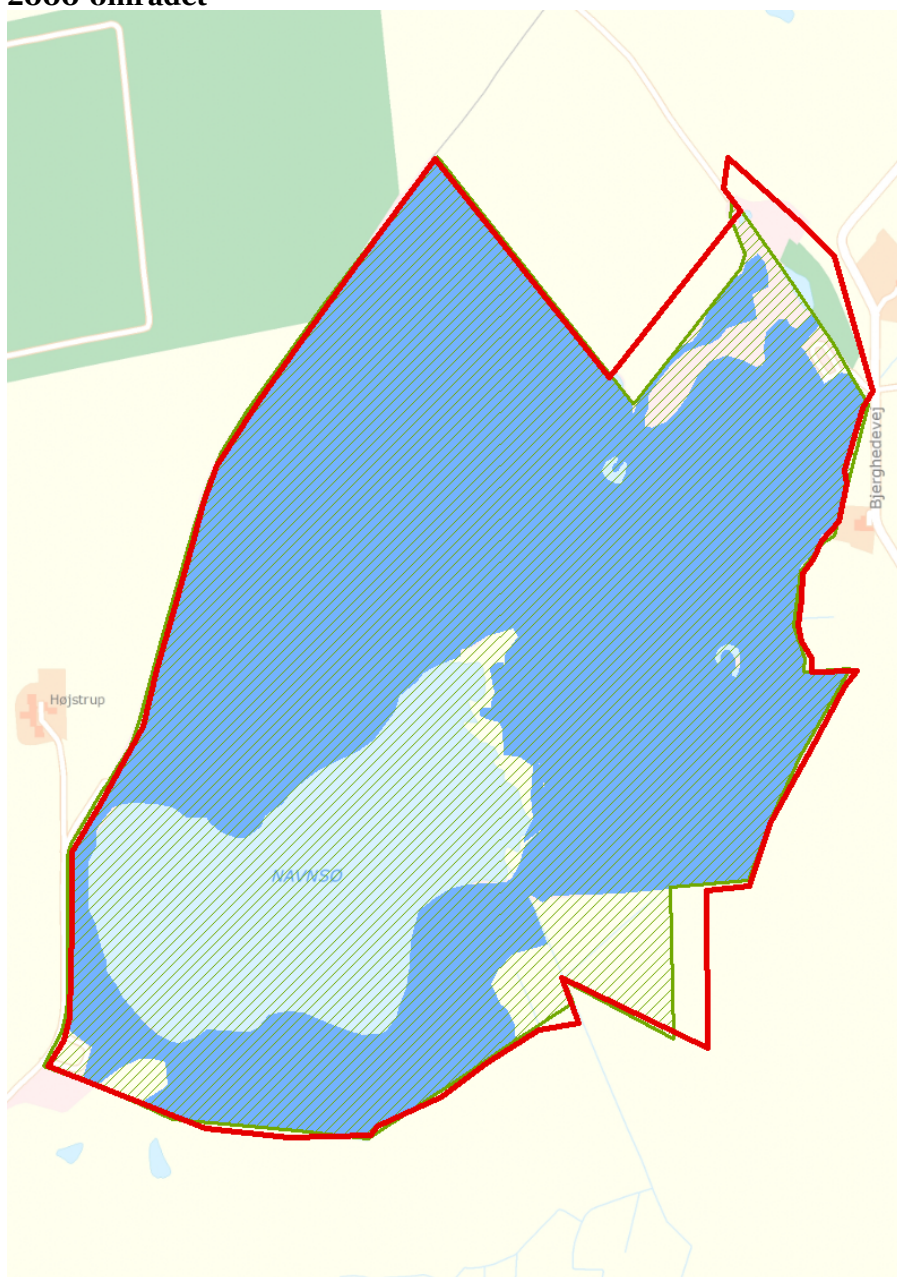
Plejeplanen er opfyldt for området. Med baggrund i de indhentede erfaringer fra 1. planperiode vil naturplejen i næste planperiode fortsætte i de samme spor. Der har ikke været gennemført specifikke artstiltag for stor vandsalamander, og der ses fortsat ikke behov for specifikke artstiltag i denne planperiode.

Konkrete erfaringer

- Græsning er gennemført på naturtyperne våd og tør hede, surt overdrev, tidvis våd eng og hængesæk.
- Bekæmpelse af primært gyvel er gennemført på de tørre naturtyper. De græssende kreaturer og heste er kun i stand til nedbide en mindre del af gyvelbestanden, og det har derfor været nødvendig hvert 3. år at slå og neddele gyvel på større arealer.
- Afbrænding af hede og overdrev har ikke været mulig at gennemføre. Vegetationen er ikke kraftig og dækkende nok til, at det rent teknisk kan brændes af.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal
- Lysåbne habitatnaturtyper med planlagt indsats
- Lysåbne habitatnaturtyper uden planlagt indsats

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger. I Natura 2000 planens indsatsprogram er der angivet en række generelle men ingen områdespecifikke retningslinjer. At der ikke er nogen områdespecifikke retningslinjer for dette Natura 2000 område betyder at der som udgangspunkt ikke iværksættes nye tiltag. Målsætningerne opfyldes alene ved at eksisterende plejetiltag videreføres.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. På Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000 findes links til kort med detaljerede oplysninger om mål og indsatser på lokalitetsniveau.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af henholdsvis græsning på heder, enge, moser og overdrev, jf. nedenstående skema.

Endvidere er ca. 64 ha hede og overdrev underlagt en cyklisk drift med slæt og pletvise afbrændinger med års mellemrum.

Der foretages endvidere enkeltstående indgreb i form af rydning af opvækst på ca. 0,5 ha langs bredden i søens nordøstlige ende.

Tabel e: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen	26,4
			Naturtypebevarende pleje	20,1
	4030	Tør hede	Sikring af naturtypen	14,7
			Naturtypebevarende pleje	14,7
	4010	Våd hede	Sikring af naturtypen	11,1
			Naturtypebevarende pleje	11,1
	7140	Hængesæk	Sikring af naturtypen	5,8
			Naturtypebevarende pleje	5,8
	6410	Tidvis våd eng	Sikring af naturtypen	3,1
			Naturtypebevarende pleje	3,1
	9997	Ikke specificeret	Sikring af naturtypen	0,2
			Naturtypebevarende pleje	0,2
			Udvikling mod 6410 Tidvis våd eng	0,2

Tabel f: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	4,5
			Tørveskrælning	Eksisterende	0,8
			Afbrænding	Eksisterende	1,4
			Græsning	Eksisterende	26,4
			Hegning	Eksisterende	6,3
			Rydning af opvækst	Eksisterende	0,2
	4030	Tør hede	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	14,7
			Tørveskrælning	Eksisterende	0,7
			Afbrænding	Eksisterende	1,5
			Græsning	Eksisterende	14,7
	4010	Våd hede	Græsning	Eksisterende	11,1
	7140	Hængesæk	Græsning	Eksisterende	3,3
			Rydning af opvækst	Eksisterende	1,8
	6410	Tidvis våd eng	Græsning	Eksisterende	3,1
			Rydning af opvækst	Eksisterende	3,1
			Rydning af bevoksning	Eksisterende	0,8
	9997	Ikke specificeret	Græsning	Eksisterende	0,2
			Rydning af bevoksning	Eksisterende	0,2

I tabel f er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

**Tabel g: Planlagte enkeltstående plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper
Areal omfattet af indsatsen (ha)**

		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Hegning	Eksisterende	6,3
	6410	Tidvis våd eng	Rydning af bevoksning	Eksisterende	0,8
Potentiel habitatnatur	9997	Ikke specificeret	Rydning af bevoksning	Eksisterende	0,2

I tabel g er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arten stor vandsalamander end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at de i Natura 2000-planen udpegede naturtyper og arter på sigt kan opnå en gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N200 Navnsø med hede

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N200 Navnsø med hede og vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 99 ha.

Navnsø og en række småsøer ligger i et naturskønt, kuperet og afgræsset område med lynchede, græshede og hedemoser. Selve Navnsø er en lobeliesø med et unikt plantesamfund, som er betinget af sure, næringsfattige forhold i området. På søbredden vokser og lever flere sjældne arter. Området er langt overvejende statsejet.

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		Total
	Naturtype	
6230	Surt overdrev	26,4
6410	Tidvis våd eng	3,1
7140	Hængesæk	5,8
4030	Tør hede	25,8
4010	Våd hede	11,1
I alt		72,2

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 2 typer tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

	Naturtype	Målsætning	Total	
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen	26,4
			Naturtypebevarende pleje	8,9
	4030	Tør hede	Sikring af naturtypen	14,7
			Naturtypebevarende pleje	14,7
	4010	Våd hede	Sikring af naturtypen	11,1
			Naturtypebevarende pleje	11,1
	7140	Hængesæk	Sikring af naturtypen	5,8
			Naturtypebevarende pleje	5,8

	6410	Tidvis våd eng	Sikring af naturtypen	3,1
			Naturtypebevarende pleje	3,1
	9997	Ikke specificeret	Udvikling mod 6410 Tidvis våd eng	0,2

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	4,5
			Tørveskrælning	Eksisterende	0,8
			Afbrænding	Eksisterende	1,4
			Græsning	Eksisterende	26,4
			Rydning af opvækst	Eksisterende	0,2
	4030	Tør hede	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	14,7
			Tørveskrælning	Eksisterende	0,7
			Afbrænding	Eksisterende	1,5
			Græsning	Eksisterende	14,7
	4010	Våd hede	Græsning	Eksisterende	11,1
	7140	Hængesæk	Græsning	Eksisterende	3,3
			Rydning af opvækst	Eksisterende	1,8
	6410	Tidvis våd eng	Græsning	Eksisterende	3,1
			Rydning af opvækst	Eksisterende	3,1
	9997	Ikke specificeret	Græsning	Eksisterende	0,2

Tabel IV: Planlagte enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Hegning	Eksisterende	6,3
	6410	Tidvis våd eng	Rydning af bevoksning	Eksisterende	0,8
	9997	Ikke specificeret	Rydning af bevoksning	Eksisterende	0,2

I tabel III og IV er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Særlig indsats for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arten stor vandsalamander end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at de i Natura 2000-planen udpegede naturtyper og arter på sigt kan opnå en gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk